

СЕЋАЊЕ НА ПРИМАРИЈУС ДОКТОР ЗАГОРКУ БЕРОВИЋ, ОСНИВАЧА ИНСТИТУТА ЗА РЕУМАТОЛОГИЈУ У БЕОГРАДУ¹

Прим. др Илинка Вуковић

Секција за историју медицине Српског лекарског друштва

*Medicine
is of all the arts
the most noble
Hippocrates*

Примаријус доктор Загорка Беровић, признати реуматолог у Европи и свету, била је заслужна личност, жена лекар изузетне енергије, упорности и енузијазма, чије су идеје и реализација били оснивање Дома здравља „Борис Кидрич“ (1954) и Института за реуматологију у Београду. Институт за реуматологију почео је са радом 1. априла 1965. године и више од 45 година представља прворазредну специјализовану установу у Србији за лечење и рехабилитацију оболелих од реуматских болести, пратећи најсавременије принципе европске и светске реуматологије. Крајем 2010. године покренута је иницијатива да Институт добије име по своме оснивачу и првом директору, примаријус др Загорки Беровић. То је био разлог више да не препустимо забраву њен лик и дело.

Сажетак

Загорка Профировић, удато Беровић рођена је 5. јуна 1899 (1900) у Вини код Књажевца. Одрасла је у породици угледних учитеља. Медицину је дипломирала у Загребу, 1926. године. У Београду је специјализирала Интерну медицину. Запослила се у Окружном уреду за осигирање радника Београд, а убрзо након другог светског рата долази на чело Поликлинике III реона у Београду. Посебно се интересовала за реуматологију те одлази на усавршавање (1952) код Е. Г. Л. Бајвотерса, у Велику Британију. Године 1953. у III Дому здравља отварила је прву реуматолошку амбуланту, а

¹ Примаријус др Загорка Беровић је оснивач Дома здравља „Борис Кидрич“ и Института за реуматологију Београд, овај рад је посвећен претежно сећањима из Института за реуматологију.

затим организује завршетак изградње новог Дома здравља и изградњу Института за реуматологију. Њен стручни рад био је плодан. Прва књига, *Реуматизам*, штампана је 1953. године у 20.000 примерака; књига *Реуматологија* изашла је из штампе 1966. године и служила је као уџбеник, а монографија *Реуматичка грозница* из 1954. године доживела је допуњено издање, 1971. године као *Реуматска грозница*. Написала је и више од 150 стручних и научних радова (у 100 је први аутор), који су излагани на конгресима и симпозијумима и штампани у земљи и иностранству.

Била је председник реуматолошке секције СЛД-а (1963–1979) и Удружења реуматолога Југославије (1964–1980), председник Републичке комисије за реуматску грозницу, члан Извршног одбора Европске и Интернационалне лиге за борбу против реуматизма, и почасни члан удружења реуматолога многих земаља, одговорни уредник часописа *Acta Rheumatologica Belgradensia* и др. Добила је Октобарску награду града Београда, два одликовања и више признања. Године 1980. Институт за реуматологију постао је наставна база Медицинског факултета.

Била је ведра и друштвена особа, амбициозна и захтевна. Волела је ред и дисциплину. Њен животни мото је био „урадити све за болесника“ и „болесник је увек у праву“. Учинила је све да живот оболелих од реуматских болести буде бољи. Тако је, уз породицу, и себи нашла најлепши смисао живота. Удала се за интернисту, др Радивоја Беровића касније професора Медицинског факултета и академика САНУ. Син Никола ожењен је Енглескињом, са којом има 3 сина. Пензионисана је 30. јуна 1977, са стажом дугим пола века. Умрла је у дубокој старости, 26. септембра 1988. године. Сахрањена је у алеји заслужних грађана, на Новом гробљу у Београду

IN THE MEMORY OF PRIM DR ZAGORKA BEROVIC, THE FOUNDER OF THE INSTITUTE OF RHEUMATOLOGY, BELGRADE

Summary

Prim dr Zagorka Berovic was an established rheumatologist, well known in Europe and worldwide. This woman was a doctor of exceptional energy, persistence and enthusiasm which helped her develop the idea of founding the health centre “Boris Kidric” (1954) as well as the Institute of Rheumatology in Belgrade. Institute of Rheumatology opened on 1st of April 1965; for more than 45 years it is Serbia’s most respectable specialist institution for treating rheumatologic diseases, using the latest methods of European and world principles of rheumatology. In 2010 an initiative was started to name the Institute after its founder, dr Zagorka Berovic. That was one of the reasons to remember her life and the career.

Zagorka Berovic (nee Porfirovic) was born on 5th of June 1899/1900 in Vina near Knjazevac in Serbia. She grew up in a family of respected teachers. In Zagreb, she graduated medicine (1926), and in Belgrade specialized for internal medicine. She got her first employment in the Institute for insurance of the Belgrade region, and soon after World War II she became the head of the Belgrade's III region Policlinic. She showed an interest in rheumatology in particular, so in 1952 she went to the United Kingdom to do a specialization with E. G. L. Bywaters. In 1953, she started a first rheumatologic department in III Health centre in Belgrade. Soon afterwards, she founded a new health centre and the Institute of Rheumatology.

She was a productive researcher. Her first book, *Rheumatism*, was published in 20 000 copies, in 1953. Her other book, *Rheumatology* was published in 1966 and was used as a study book. She has also published a monograph, titled *Rheumatic fever* in 1954, and this edition was expanded and reprinted in 1971. Apart from that, she wrote more than 150 scientific medical researches and essays (in 100 of which she is the first author) that were published and presented in Serbia and abroad, on congresses and symposiums. She was the head of the rheumatologic department of the Serbian Medical Society (1963-1979) and the president of the Society of the Rheumatologists of Yugoslavia (1964-1980), member of the executive board of the International and European League for Rheumatism as well as the honorary member of many rheumatologic societies abroad. Dr Berovic was also a chief editor of the publication *Acta Rhaumatologica Belgrandensia*. She has been awarded a city of Belgrade prominent "October" prize, alongside many other prizes. In 1980, Institute of Rheumatology became a teaching facility of the Faculty of Medicine, University of Belgrade.

She was a cheerful and sociable person, as well as ambitious and demanding. She loved order and discipline. Her motto was "to do anything for a patient" and "a patient is always right". Everything she could she would do to make the life of her patients easier. That was, alongside her family, her main goal in life. Her husband was dr Radivoje Berovic, a doctor and the teacher at the Faculty of Medicine in Belgrade and later the member of the Serbian Academy of Arts and Sciences. Her son, Nikola, moved to England where he lives with his wife and 3 sons. Dr Berovic went retired on 30th of June 1977, having her career lasted for half of the century. She died on 26th of September, 1988 and is buried in the alley of the prominent citizens in the New Cemetery in Belgrade.

Писати о заслужној личности као што је била примаријус доктор Загорка Беровић представља задовољство, јер је реч о жени лекару изузетне енергије, упорности и ентузијазма, чије су идеје и реализација били оснивање Дома здравља „Борис Кидрич“ (од 1991. године Дом здравља „Савски венац“) и Института за реуматологију у Београду⁽¹⁾.

Институт за реуматологију почео је са радом 1. априла 1965. године и више од 45 година представља прворазредну специјализовану установу у

Србији за превенцију, лечење и рехабилитацију оболелих од реуматских болести, која прати најсавременије принципе европске и светске реуматологије⁽²⁾.

Крајем 2010. године покренута је иницијатива да Институт за реуматологију добије име по свом оснивачу и првом директору ове установе, примаријус др Загорки Беровић. Иницијативу је покренуло неколико лекара који су били и њени најближи сарадници. То је био разлог више да се сетимо докторке Беровић и да у времену које заборавља на историју, традицију и континуитет не препустимо забору њен лик и дело.

На основу сачуване архивске грађе, нама доступне литературе и личних саопштења најближих сарадника примаријуса др Загорке Беровић, желели смо да се подсетимо на време напретка и ентузијазма, креативности и великог рада у Институту за реуматологију под њеним руководством и изнесемо нека сећања, посебно нас који смо имали среће да је упознамо и будемо њени ђаци или сарадници.

Порекло и породица

Загорка Профировић, удато Беровић рођена је у малом али лепом месту Вина у близини Књажевца у југосисточној Србији, Зајечарски округ. Према изводу из књиге рођених Књажевачке цркве (храм Св. Великомученика Ђорђа), рођена је 5. јуна 1899. године. У великом броју докумената као датум рођења наводи се 5. јуна 1900. године⁽³⁾. Одрасла је у породици угледних учитеља са млађом сестром Браниславом. Отац Михаило Профировић, учитељ, био је пореклом из Крагујевца, а мајка Макрена „учитељка“ из Чачка а у Вину, у место познато по руднику каменог угља „Добра срећа“ (рудник је радио од 1866. до 1972.) су дошли за послом⁽⁴⁾.

У нама доступним изворима није наведено где је учила основну школу. Матурирала је у Београду са одличним успехом и добила стипендију за студије медицине у Америци. Стипендија је била мала а зависила је од добровољних прилога богатих америчких госпођа, што се Загорки Профировић није допало и студије је напустила после 3 месеца. Запослила се у једној фабрици као радница, а ноћу је учила. После годину дана вратила се из Америке и медицину уписала у Загребу. Током студија провела је неко време у Прагу и Бечу што су практиковали бољи студенти⁽⁴⁾.

Дипломирала је на Медицинском факултету у Загребу, 29. априла 1926. године и добила звање доктора целокупног лекарства (*Medicinae universae doctoris*). Њена диплома исписана је на латинском језику. У потпису дипломе су чувена имена медицине тога доба: ректор универзитета Драго Перовић, професор анатомије, декан факултета Фран Сметанка, професор физиологије и професор промотор Алберт Ботери (*Albert Botteri*), познати офталмолог⁽⁵⁾.

Кретање у професионалном раду

После успешно завршених студија, приправнички стаж лекара, који се касније назвао обавезни лекарски стаж, обавила је у Општој државној болници у Београду од 1. јуна 1926. до 19. јуна 1927. године (Министарство народног здравља, бр. 23497). Наставила је одмах волонтерску специјализацију из интерне медицине на универзитетским клиникама за унутрашње болести Медицинског факултета у Београду; на I Интерној клиници (управник проф др Александар Игњатовски), II Интерној клиници (управник проф др Димитрије Антић) и III Интерној клиници (управник проф др Александар Радосављевић). Одељења II и III Интерне клинике била су тада у саставу Опште државне болнице. Јуна 1928. године постављена је за секундарног лекара-волонтера на III Унутрашњем одељењу Опште државне болнице. *На служби је била вредна, савесна и исправна у сваком погледу*⁽³⁾.

После двогодишњег стажа потребног за специјализирање, одобрен јој је назив Специјалисте за унутрашње болести, 18. маја 1929. године (Министарство народног здравља бр 24209)^(3,5).

Још пре завршетка специјализације, крајем 1928. године, запослила се као хонорарни лекар Окружног уреда за осигурање радника у Београду. У кратком периоду (од 15. децембра 1929. до 1. маја 1930. године) обављала је приватну лекарску праксу. Местно право приватне лекарске праксе за Београд добила је од Лекарске коморе за Србију, Војводину и Срем⁽⁶⁾. Наставила је поново да ради у Окружном уреду за осигурање радника као хонорарни, затим као уговорни лекар а питање сталности посла регулисано јој је много касније^(4,5).

После Другог светског рата, од 1946 до 1948. године она је, према тадашњим називима, лекар филијале Земаљског завода за Социјално осигурање (ЗЗСО) града Београда, експозитура III реона. Почетком 1948. године (19. јануара 1948.) године добија решење о постављењу за лекара старешину у Државном заводу за социјално осигурање радника (ДЗЗСО), експозитура Народног одбора (НО) III реона, а за Управника поликлинике III реона има решење од 20. јуна 1950. године (Извршни одбор народног одбора III реона – ИОНО)⁽⁵⁾.

За потребе основне здравствене заштите поликлиника III реона била је смештена у улици Милоша Поцерца број 32, док је III реон просторно одговарао данашњој општини Савски Венац (уствари нешто мало шире). Због лоших услова рада у овој згради од неколико соба, докторка Беровић долази на идеју о формирању нове, велике и лепе поликлинике у којој ће болесници имати много боље услове за лечење а и лекари за свој рад. Својом упорношћу, организационим и прегалачким способностима у томе је и успела. Нова зграда почела је да се гради^(7,8).

У својој пракси др Загорка Беровић рано је увидела велики социјално-медицински и економски значај реуматских болести, па се све више

интересовала за ту област, посебно што се у то време „код нас о томе мање знало и још мање писало“, како и сама рече једном приликом. Због тога је отишла на усавршавање (1952) у Енглеску код једног од најбољих Европских реуматолога, професора Е. Г. Л. Бајвотерса (E. G. L. Вуwaters) у Реуматолошки истраживачки центар у Теплоу (Taplow)⁽⁹⁾.

Током 1953. године у Београду се формирају Домови здравља, а Поликлиника III реона којом руководи др З. Беровић постаје III Дом народног здравља у коме је, после повратка са усавршавања из Енглеске организовала реуматолошку службу и отворила савремену специјалистичку реуматолошку амбуланту^(7,8). Први лекар ове амбуланте био је др Борис Недвидек који се усавршавао из реуматологије и професионалне рехабилитације у Лондону, 1956/57 и Копенхагену, где је похађао постдипломске студије⁽¹⁰⁾.

Иако уз велике напоре, докторка Беровић пребродила је све материјалне тешкоће и обезбедила новац да се зграда новог Дома здравља заврши. По усељењу, нова зграда, 1954. године, добија назив III Дом народног здравља „Борис Кидрич.“ Дом је свечано отворен, беше тада једна од најмодернијих установа основне здравствене заштите, не само у Београду него и на Балкану. Као консултанти ангажовани су многи професори и доценти са Медицинског факултета: проф др Бранислав Станојевић, др Јован Мићић, др Јосип Конечни, др Војин Шуловић и др. Као врло угледну здравствену установу посећивале су га бројне стране и домаће делегације које нису веровале да је тако нешто могуће имати у Београду⁽¹¹⁾.

Реуматолошка служба у овом Дому здравља добија значајно место. Изнад врата амбуланте писало је *Одељење за реуматологију*.

Године 1953. штампана је и њена прва књига у виду брошуре од 40 страна, насловљена „Реуматизам“. Тираж ове књиге је био велики, 20.000 примерака. Беше намера да се што више лекара упозна са реуматским болестима. Издавач је био Институт за здравствено просвећивање НР Србије, Београд. Следеће године (1954) из штампе излази монографија „Реуматичка грозница“ (*Febris rheumatica*) која је 1971. године доживела друго допуњено издање под називом „Реуматска грозница“, а књига „Реуматологија“ објављена је 1966. године, служила је као модеран уџбеник.

Почетком 1955. године др Загорки Беровић је додељено звање *примаријуса*⁽⁵⁾.

Желећи да оболелима од реуматских болести помогне на најбољи начин отпочела је да организује изградњу „Центра за реуматизам,“ као посебне специјализоване установе. Са својом идејом отишла је у руководство Републике Србије, где је изложила свој план. Тамо су се сложили са значајем њене одлуке и проценили њену одлучност и менталну снагу да ће у томе и успети. Извршно веће Народне скупштине Народне Републике Србије донело је решење 4. јуна 1958. године (бр. 299) о оснивању „Центра за реуматизам“ у Београду који је почео је са радом 1. априла 1965. године као „Завод за реуматизам“⁽¹²⁾.

Реуматолошка служба из Дома здравља „Борис Кидрич“ са једним делом службе за физикалну медицину и рехабилитацију, рендгенолошке, оториноларинголошке, интернистичке и кардиолошке службе прешли су у новоизграђени „Завод за реуматизам“, на челу са прим др Загорком Беровић^(7,8). У Дому здравља „Борис Кидрич“ др Беровић је као управник, наследила др Јелена Вучо.

У образложењу Савета Завода за реуматизам упућеном Извршном већу да прихвати предлог да за директора именују прим др Загорку Беровић истакнуто је:

— Да је прим др Загорка Беровић еминентни стручњак и велики познавалац организације здравствене службе

— Да је и до сада дуги низ година са великим успехом руководила Домом здравља „Борис Кидрич“

— Да је њена ужа специјалност управо реуматологија и да је као таква призната у земљи и иностранству, јер се налази на челу реуматолошких стручњака републичких и савезних друштава

— Да ће др Загорка Беровић као директор Завода допринети јачању медицинских достигнућа у области реуматизма

Тако примаријус др Загорка Беровић постаје први директор Завода за реуматизам и на том месту остала је пуних 12 година, од 1965, до одласка у пензију, 1977. године⁽⁵⁾.

Од јуна 1966. године „Завод за реуматизам“ прераста у институт – „Реуматолошки институт“ СР Србије. Овај назив се одржао још увек код многих пацијената иако ова здравствена установа од 1988. године има нови назив „Институт за реуматологију Београд“⁽¹⁾.

Може се рећи да је др Загорка Беровић створила Реуматолошки институт. као круну свог рада.

После мојих напора да сазидам Дом Здравља све своје снаге уложила сам у изградњу Реуматолошког института како бих створила базу за организацију реуматолошке службе не само у Београду и Социјалистичкој републици Србији, већ и на подручју целе Југославије, речи су др З. Беровић⁽⁵⁾. Осмислила је и организацију рада у њему. Увела тимски рад у обради и лечењу болесника од реуматских болести и лечење према најсавременијим европским и светским принципима. У тимској обради и лечењу учествовали су интерниста-реуматолог, лекар физијатар, неуролог, по потреби и ортопед, ОРЛ, за жене и гинеколог. Лабораторијска служба била је добро опремљена и радила многе анализе које се нису радиле у другим здравственим установама, посебно имуно-серолошке анализе, потребне у дијагностици, лечењу и праћењу неких реуматских болести⁽¹²⁾.

Истовремено, док се зидао „Завод за реуматологију“ прим. др Загорка Беровић припремала је лекарски кадар. У поздравном говору, на прослави десетогодишњице рада института, 5. априла 1975. године, рекла је:

Од самог почетка зидања ове куће моја идеја водиља и главни задатак био ми је формирање кадрова, како лекара стручњака, тако и одговарајућег високо квалификованог кадра сестара и техничара који ће у овој кући радити... Успели смо да створимо високе стручњаке специјалисте реуматологе. У нашем Институту реуматологија се изучава на највишем нивоу, уведена су модерна схватања ове гране интерне медицине и савремена достигнућа у лечењу, на исти начин као и у реуматолошким центрима у иностранству⁽¹²⁾.

Код нас и у иностранству образован је велики број стручњака за рад са реуматским болесницима. Интезивно се радило и на превенцији реуматских болести, посебно реуматске грознице која је у свету (у земљама у развоју) и код нас, још увек била велики проблем. У јануару 1974. године у Реуматолошком институту одржан је Симпозијум о реуматској грозници у СР Србији на коме је формирана Републичка комисија за реуматску грозницу. За председника ове комисије изабрана је прим др Загорка Беровић⁽¹³⁾.

Реуматолошки институт постао је добро позната и призната здравствена установа у Београду, Србији, бившој Југославији али и у свету. У Институту је одувек владала велика дисциплина, по чему је био и познат – морао се знати ред. На послу није било кашњења. Др Беровић није одбравала фамилијарност, анонимна писма и пријаве. Пацијент је увек био у праву и ту не беше поговора.

Визита, едукација и сарадња са другима

Др Загорка Беровић је целог свог живота пратила савремена збивања у медицини и реуматологији и о свему томе отворено разговарала са својим сарадницима

Подржавала је младе лекаре у њиховом раду и била окружена младима. Не тако ретко рекла би „децо имамо много посла“ јер сви су били доста млађи од ње и имала је слободу да им то каже. Са директорком Института за реуматологију биле су познате „велике визите“. За ове визите лекари и медицинске сестре морали су бити добро припремљени, пре свега знањем, затим својим понашањем и односом пуним разумевања и поштовања према болесницима, уз беспрекорно уредан лични изглед (уштиркани и испеглани бели мантили и униформе). Болесничке собе као и цело одељење је морало да блиста. За време „велике визите“ у болесничку собу се такорећи није могло ући од великог броја лекара с института, лекара на специјализацији интерне медицине али и свих оних који су желели да чују и виде како др Беровић испитује болесника и како се прегледају зглобови. После „велике визите“ одлазили смо у библиотеку института да сви поразговарамо о неким дилемама и проблемима и да се договоримо о даљем лечењу болесника. Били су то часови едукације које ми као млади одељенски лекари, у сложном колективу др Загорке Беровић нећемо никада заборавити.

У библиотеци, поред стручних књига и часописа, било је и књига из белетристике намењених болесницима и особљу нашег института, а многе књиге су са задовољством доносили лекари и друго особље из својих библиотека⁽¹⁾.

Једном недељно одржавали су се лекарски семинари са приказима појединих „тежих“ болесника, приказима радова који се припремају за излагање на конгресима, а било је и других тема које смо понекада први пут овде чули. Била је то права континуирана едукација лекара. Своје семинаре у институту имали су повемено и медицинске сестре и физиотерапеути.

Уопште, услови за рад лекара и другог особља и услови за лечење болесника у Реуматолошком институту били су одлични. О свему се водило рачуна, о хигијени, посебној исхрани за поједине групе болесника, о грејању као и о свему другом, али ипак највише о лечењу и рехабилитацији. Физикална терапија и рехабилитација реуматолошких болесника била је такође обављана на најсавременији начин. Цео један спрат и одељење било је посвећено физикалној медицини и рехабилитацији.

Стручни рад примаријус др Загорке Беровић био је веома плодан. Написала је око 100 стручних и научних радова у којима је први аутор и више од 50 коауторских радова који су излагани на многим конгресима и симпозијумима и штампани у бројним стручним часописима у земљи и иностранству. Своје прве стручне радове, код нас је објављивала је у *Медицинском гласнику*,² затим у *Српском архиву за целокупно лекарство* и у *Загребачком часопису Reumatizam* а од када је 1971 године у Реуматолошком Институту почео је да излази часопис *Acta rheumatologica Belgradensia*, највећи број радова објављен је у овом часопису.

Велике организационе способности примаријус др З. Беровић испољиле су се и у томе што је са лакоћом градила мостове пријатељства и сарадње са многим другим установама и при том им је, ако је требало, и свесрдно их помагала. Још у Дому здравља „Борис Кидрич“ остварила је сарадњу између Домова здравља. После преласка у Институт за реуматологију сарађивала је са свима који су се бавили реуматологијом. Тако је остварена изванредна сарадња са Институтом за превенцију, лечење и рехабилитацију реуматичких и срчаних болесника „Нишка Бања“ уз одржавање заједничких симпозијума сваке друге године у Нишкој Бањи, сарадња са лекарима Института „Др Симо Милошевић“ у Игалу, где је 1975/76 године отпочела и последипломска настава из реуматологије⁽¹⁴⁾. Са пионирима реуматологије професором др Браниславом Станојевићем, професором др Јосипом Конечним са Медицинског факултета у Београду, др Драгом Чопом и др Теодором Диригл (Theodor Dürriegl) из Загреба, сарађивала је и раније, затим са колегама из Љубљане и са многим другим реуматолошким центрима у свету (Енглеској, Француској,

² Медицински гласник, био је стручни часопис Савеза лекарских друштава Југославије од 1946-1973. године

Совјетском Савезу, Румунији, Бугарској, Чехословачкој, Мађарској, Немачкој, Пољској, Италији, Сједињеним Америчким Државама).

У Реуматолошком институту, одржавала су се и предавања стручњака из иностранства. Године 1967. слушали смо предавања проф. др Е. Г. Л. Бајвотерса, др Б. Ансел (В. Ansell), др Халбороа (Hallborow), из реуматолошког центра у Теплоу, а 1974. проф. др Харвија Гоника (Harvey Gonick) са Универзитета у Лос Анђелесу (Калифорнија), а повремено и предавања других познатих стручњака. Такође је било и предавања наших стручњака у иностранству.

Прим др З. Беровић је са својим сарадницима учествовала скоро на свим стручним састанцима, симпозијума или конгресима националног или интернационалног карактера који су имали теме о реуматским болестима. На тај начин је најбоље афирмисала нашу реуматологију и стручњаке у тој области а одатле су, за наше пацијенте доносили најсавременија знања. Навешћемо њена учешћа на најважнијим конгресима.⁽⁵⁾

Национални стручни Конгреси

- 1949. I Конгрес реуматолога Југославије - Загреб
- 1953. II Конгрес реуматолога Југославије - Загреб
- 1959. III Конгрес реуматолога Југославије - Опатија
- 1964. IV Конгрес реуматолога Југославије - Сарајево
- 1968. V Конгрес реуматолога Југославије - Нишка Бања
- 1972. VI Конгрес реуматолога Југославије - Охрид
- 1976. VII Конгрес реуматолога Југославије - Херцег Нови
- 1980. VIII Конгрес реуматолога Југославије - Порторож
- 1984. IX Конгрес реуматолога Југославије - Загреб

Европски стручни конгреси

Приликом сваког Европског конгреса реуматолога одржавала се асамблеја Европске лиге и њених Извршних комитета на којима је као представник наше земље учествовала и прим др Загорка Беровић.

- 1958. III Европски конгрес реуматолога, Хаг
- 1959. IV Европски конгрес реуматолога, Истамбул
- 1963. V Европски конгрес реуматолога, Стокхолм
- 1967. VI Европски конгрес реуматолога, Лисабон
- 1971. VII Европски конгрес реуматолога, Брајтон

Интернационални конгреси

- 1961. Comunicazione al X Congresso della Lega Internazionale il Reumatismo, estratto dal II volume, Roma
- 1965. XI Интернационални конгрес реуматолога у Мар дел Плати (Аргентина)
- 1966. III Конгрес реуматолога социјалистичких земаља у Варшави
- 1968. Конгрес лекара Румуније, Букурешт
- 1969. XII Интернационални конгрес реуматолога у Прагу, Чехословачка
- 1973. XIII Интернационални конгрес реуматолога Кјото, Јапан и учешће у раду асамблеје Интернационалне лиге која је радила у току одржавања овог конгреса.

Чланство у стручним и научним асоцијацијама

Прим др Загорка Беровић била је члан многих стручних и научних асоцијација, пре свега члан Српског лекарског друштва (СЛД) и члан Реуматолошке секције СЛД у чијем оснивању је и учествовала, затим члан Удружења реуматолога Југославије од његовог формирања, и председник овог удружења у периоду 1964–1980. године, потом је била почасни председник овог удружења, онда, председник групе експерата Југославије за реуматизам; председник стручне комисије за реуматску грозницу од 1974–1977. године; члан Европског реуматолошког удружења за борбу против реуматизма (ЕУЛАР) и Интернационалног удружења за борбу против реуматизма (ИЛАР) и члан Извршних одбора ових удружења; почасни члан Удружења реуматолога Француске, Енглеске, Чехословачке и САД^(5,12).

Рад у Српском лекарском друштву

У Српском лекарском друштву 1949. године основана је Реуматолошка секција. За то је највише заслужан професор др Бранислав Станојевић. Он је био и први председник секције као једне од најактивнијих специјалистичких секција СЛД. Др З. Беровић била је најпре потпредседник а затим председник (1963–1979) ове секције. Ову дужност успешно је обављала, и до краја живота остала њен почасни председник. Састанци реуматолошке секције најчешће су се одржавали у Институту за реуматологију, и били су обавезни за лекаре с Института⁽¹³⁾.

Од 1955. до 1964. године била је члан Уређивачког одбора нашег најстаријег медицинског часописа *Српског архива за целокупно лекарство*, Српског лекарског друштва.

Рад у часопису *Acta rheumatologica Belgradensia*

Да би се лекарима пружила могућност за што боље упознавање са проблематиком из реуматологије као и могућност да објављују своје стручне радове и износе искуства из сопствене праксе, у Институту за реуматологију, на иницијативу прим др З. Беровић, 1971. године основан је стручни часопис *Acta rheumatologica Belgradensia*. Овај часопис био је веома цењен не само у нашој земљи него и у иностранству. Од његовог оснивања 1971. године докторка Загорка Беровић била је одговорни уредник, све до одласка у пензију 1977. године, а потом до краја живота почасни уредник. Одабрани резимеи радова објављивани су и у *Excerpta Medica* а прим. др З. Беровић била је у редакционом одбору овог часописа. Осим тога била је и у Уредничком одбору још једног стручног часописа, *Rheumatizam*, чији је власник и издавач Збор лијечника Хрватске, а био је и званично гласило Удружења реуматолога Југославије. То је први часопис из области реуматологије на простору бивше Југославије, а излази од 1954. године. Постојање специјализованих часописа било је веома корисно лекарима за упознавање са проблематиком реуматских болести.

Као руководица две велике здравствене установе, примаријус др Загорка Беровић била је укључена и у друштвено-политички живот као члан Савеза Комуниста Југославије (СКЈ) и Савеза Синдиката Југославије (ССЈ) ⁽⁵⁾.

Одликовања, признања и награде за професионални рад

За свој успешан рад ⁽⁵⁾ и борбу за унапређење наше здравствене службе, а посебно реуматологије, нису изостала ни разна стручна и друштвена признања, одликовања и награде. Тако је:

— 1966. одликована Орденом рада са црвеном заставом (Указ 144, од 25. новембра 1966. године);

— 1973. Орденом заслуга за народ са златном звездом (Указ 55, од 4. маја 1973. године);

— 1962. поводом 90. годишњице оснивања СЛД-а добила је сребрну плакету;

— 1964. Спомен-плакета града Београда, поводом прославе 20. годишњице ослобођења Београда 1944–1964.

— 1966. и 1971. године додељена јој је диплома Савеза лекарских друштава Југославије поводом 20. и 25. годишњице, у знак признања за пожртвовани рад у лекарским организацијама СФРЈ.

— 1967. уручена јој је Октобарска награда града Београда, која се додељује за највиша достигнућа у уметности, биологији и медицинској науци (20. октобра 1967. године)

— 1969. Златна плакета 12. Интернационалног конгреса реуматолога у Прагу за нарочите заслуге у Интернационалној лиги за борбу против

реуматизма и напретка медицинске науке, као председнику Удружења реуматолога Југославије.

— 1969. диплома Чехословачког Удружења реуматолога поводом почасног чланства тог удружења, за нарочите заслуге и развој медицинске науке

— 1971. диплома Француског удружења реуматолога поводом почасног чланства тог удружења

— 1972. поводом стогодишњице постојања и рада Српског лекарског друштва (1872-1972) добила је Златну спомен плакету Српског лекарског друштва.

— 1973. диплома Америчког Удружења реуматолога, поводом почасног чланства тог удружења за нарочите заслуге у националној и интернационалној лиги у борби против реуматизма и за напредак медицинске науке.

— 1974. Златна плакета Дома здравља „Борис Кидрич“ у Београду, поводом 20. годишњице од оснивања овог Дома здравља.

— 1975. Златна плакета Реуматолошког института СРС у Београду поводом 10. годишњице оснивања овог института

Личност

Ни кратка биографија др Загорке Беровић не би се могла замислити без помињања њених карактерних особина. Пре свега треба рећи да је била јака личност.^(5,11)

У сећањима блиских сарадника, других колега и пријатеља Загорка Беровић остала је у успомени као ведра и друштвена особа, непосредна, сналажљива и духовита. За њу се везују и неке анегдоте. Била је амбициозна и захтевна и према себи и другима. У процени људи била је добар психолог што јој је у животу често помогло, али је понекад била импулсивна, што су јој и замерали.

Они који су је боље познавали кажу да су код ње биле удружене особине доброг и строгог човека, на неки начин била је заиста посебна. Одлуке је доносила брзо.

Изнад свега волела је ред и дисциплину. Ништа није радила у последњем тренутку. Увек је, за све, била спремна много раније и чекала је друге.

Њен животни мото – „учинити све за болесника“ и „болесник је увек у праву“ – и данас се помиње. У њеном радном кабинету, на полици са књигама стајала је и слика једног великог научника Александра Флеминга, чије је откриће пеницилина било пресудно у борби против реуматске грознице.

Борила се увек за „праве“ ствари, била је човек за поштовање и уживала је поштовање.

Говорила је енглески и француски а служила се и немачким језиком. Веома ју је поштовао и познати британски реуматолог професор Бајвотерс, који је заволео Србију, вероватно захваљујући др Беровић. На Конгресу реуматолога у Игалу 1976. године, др З. Беровић га је, у шали, представила као професор „Бајвотерсовић“ због те његове љубави према Србији.

Као веома организована особа стизала је све. Поред посла и каријере, била је и супруга и мајка. Удала се за колегу, интернисту др Радивоја Беровића (1900–1975), који је касније постао професор Медицинског факултета и академик Српске академије наука и уместности⁽⁵⁾.

Њихов син, Никола Беровић, дипломирао је на Београдском Универзитету на Факултету физичке хемије. После дипломирања радио је неколико година у Институту за нуклеарне науке „Винча“, у лабораторији за физику. Оженио се Енглескињом са којом има три сина. Са породицом живи и ради у Бирмингему у Енглеској

Пријатељи др Загорке Беровић били су многи лекари у земљи и иностранству са којима је сарађивала, али и људи из света уметности, књижевности и други сасвим обични људи. Лични пријатељ породице Беровић био је и наш познати нобеловац Иво Андрић.

У дубини душе вероватно је била срећна особа због свих оних којима је помогла у своме животу, а њих је било много. Пре свега учинила је све да смисао и квалитет живота оболелих од разних реуматских болести буде бољи, па је тако и себи, уз своју породицу, нашла најлепши смисао свог живота.

Године 1980. иако је већ била у пензији, испунила се њена велика жеља – Институт за реуматологију постао је наставна база Медицинског факултета Универитета у Београду. Бирани су професори и асистенти, достигнут је велики стручни и научни реноме⁽¹⁵⁾.

Остала јој је неиспуњена жеља да у наставку Института за реуматологију догради посебну зграду за дечју реуматологију са 200 постеља, за децу оболелу од реуматских болести⁽¹²⁾.

Да ли ће ико моћи говорити о тешкоћама које је имала на свом животном путу, сада је тешко рећи. Није било лако остварити велике идеје и замисли око изградње новог Дома здравља и Реуматолошког института. Посебно није било лако обезбедити новац за тако велике пројекте какве је она започињала. Био је то трновит пут али успевала је да се снађе, највише својим личним ангажовањем. Причала се и анегдота да је о томе мислила и на годишњем одмору. О тим и многим другим потешкоћама из живота није много причала. Понашала се као да их никада није ни било, иако је доживела и преживела два светска рата.

Докторка Загорка Беровић била је неуморни радник. Пензионисана је 30. јуна 1977. године, са дугим лекарским стажом који је потрајао пуних пола века.

Доживела је дубоку старост. Преминула је 26. септембра 1988. године. Игром судбине догодило се то у време одржавања X Конгреса реума-

толога Југославије у Београду. Сахрањена је у алеји заслужних грађана на Новом гробљу у Београду.

Заслуге прим др Загорке Беровић су велике. Да поновимо само најважније да је много допринела унапређењу наше здравствене службе и посебно развоју реуматологије као значајне гране интерне медицине и уврстила је у европске и светске токове. Основала је две велике здравствене установе: Дом здравља „Борис Кидрич“ и Институт за реуматологију, била је њихов управник односно директор када је мало жена било на руководећим местима.

Оформила је високо специјализован стручни кадар за лечење реуматских болести и неуморно радила на превенцији реуматских болести, пре свега реуматске грознице. Био је то велики помак унапред.

Још као дете пошла је из Вине са рударским „Срећно!“ и нашла своју звезду.

На крају желимо да истакнемо да је данас Институт за реуматологију комплетно реновиран и опремљен најсавременијом, компјутеризованом опремом. Са одабраним и стручним кадровима обезбеђује високе стандарде у раду. За област реуматологије у Србији држи непрекидно ре-
номе референтне установе⁽²⁾.

Удружење реуматолога Србије од 2007 године установило је Годишњу награду Удружења која носи назив „Прим др Загорка Беровић“ за највећи научни допринос између два конгреса⁽¹⁶⁾.

Успешно је настављен рад примаријус др Загорке Беровићи и одржао се велики углед Института за реуматологију.

Стога би Институт за реуматологију у Београду би могао да с поносом понесе име свога оснивача и првог директора, примаријуса докторке Загорке Беровић.

Књиге и монографије

1. Беровић З. *Реуматизам*, Институт за здравствено просвећивање НР Србије, Београд 1953.
2. Беровић З. *Реуматичка грозница (Febris rheumatica)*, Медицинска књига Београд – Загреб 1954.
3. Беровић З. *Реуматологија*, Медицинска књига Београд – Загреб 1966.
4. Беровић З. *Реуматска грозница*, II прерађено и допуњено издање Београд – Загреб 1971.

Литература

1. Младеновић, В. *Развој реуматологије у Србији до 1996. године*. Институт за реуматологију Београд, Београд 2005.
2. Дамјанов, Немања, *Четрдесет и пет година Института*

- за реуматологију у Београду (1965 – 2010), Acta rheumatologica Belgradensia 2010; 40 (supl): 5-7
3. Архив Србије, Министарство здравља, фасцикла 137, бр 21
 4. Архив Србије, ЦК СКС, фасцикла 21, бр 14
 5. Институт за реуматологију, Архивска документа прим. др Загорке Беровић (досије)
 6. Историјски архив Београда (ИАБ), Лекарска комора у Београду, досије 390/11
 7. Поздравна реч прим др Загорке Беровић на симпозијуму 1974. године, II Симпозијум Дома здравља „Борис Кидрич“ поводом 40. годишњице ослобођења Београда и 30 година рада у новој згради, Београд 19. и 20. марта 1985, Београд 1985.
 8. Беровић, З, Вучо, Ј. *Развој основне здравствене заштите на подручју општине Савски Венац од ослобођења до данас*, II Симпозијум Дома здравља „Борис Кидрич“, поводом 40. годишњице ослобођења Београда и 30 година рада у новој згради, Београд 19. и 20. марта 1985, Београд 1985.
 9. Милановић, Милена (аутор пројекта), *Биографски лексикон: Познати српски лекари*, Београд-Торонто, 2005. стр 75-76
 10. Недвидек, др Борис у *Енциклопедија Новог Сада*, књига 17, 2001, стр 9-11(Р)
 11. Лична саопштења добијена љубазношћу: проф. др Властимира Младеновића, проф. др Јована Мићића, прим др Ђорђа Лукачевића, прим др Милице Будимир и више медицинске сестре Винке Петковић
 12. *Реуматолошки институт СР Србије Београд 1965-1975*, Београд, 1976.
 13. Младеновић, В, Стојановић, Р, *55 година рада Реуматолошке секције Српског лекарског друштва*, Acta rheum Belgrad 2004; 34(1-2):1-8
 14. *Реуматолошки институт Београд СР Србије 1975-80*, Београд, 1. април 1980.
 15. *Реуматолошки институт Београд 1965- 1985*, Београд 1985.
 16. Записник са састанка скупштине Удружења реуматолога Србије одржаног 29. 09. 2007. године, Институт за штита-сту жлезду и метаболизам

Помоћна литература

1. *Ко је ко у Југославији*, књига 1. Лекари, Издање Савеза лекарских друштава Југославије и НИП Export Press, Београд 1968, стр. 236
2. *Ликови и дела истакнутих лекара од оснивања Српског лекарског друштва до данас*, СПОМЕНИЦА 1872 – 1972, Српско

лекарско друштво Београд 1972.

3. Mladenović, V, Dürrigl, T, *In memoriam, dr Zagorka Berović*,
Reumatizam, 1988; 35 (1-6): 1-2,

4. *In memoriam*, прим др Загорка Беровић (непознат аутор),
Acta rheum. Belgrad. 1988; 18 (1-2): 111

Захвалност

Захваљујем се Марији Решетар, секретарици Дома здравља „Савски венац“ на уступљеним двама фотографијама прим др Загорке Беровић из времена када је била Управник Дома здравља „Борис Кидрич“.

